Guide Dogs
Cymru

Hanes Guide Dogs

Adnodd Hanes (cymhariaeth) i blant 5 i 11 oed

I gael rhagor o wybodaeth am Guide Dogs neu i gael mwy o adnoddau dysgu, ewch i guidedogs.org.uk/learning

1931
2021
Guide Dogs
90 Years

Registered with FUNDRAISING REGULATOR

Elusen gofrestredig yng Nghymru a Lloegr (209617) a'r Alban (SC038979). GD0466 07/21

Croeso i'r adnodd Hanes Guide Dogs

Mae'r pecyn hwn yn cynnwys cyfres o weithgareddau (y gallwch ddewis a dewis ohonynt) am hanes Guide Dogs yn y Deyrnas Unedig ac effaith yr Ail Ryfel Byd, a arweiniodd at ffurfio o elusennau cŵn tywys ledled y byd. Mae'r adnoddau'n addas ar gyfer pobl ifanc 5 i 11 oed. Ysgrifennwyd y cynnwys i fodloni gofynion y cwricwlwm Hanes ar gyfer Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae hefyd yn cefnogi gwaith grŵp a thrafodaeth, creadigrwydd a datblygu sgiliau ysgrifennu, meddwl, cyfathrebu a TGCh.

Ynglŷn â Guide Dogs

Er 1931, mae Guide Dogs wedi bod yno ar gyfer pobl sydd wedi colli eu golwg a'r rhai o'u cwmpas – bob dydd a phob cam o'r ffordd. Heddiw, rydym yn arwain y byd ym maes bridio a hyfforddi cŵn gwaith, gan greu partneriaethau unigryw sydd wedi'u cyfateb yn ofalus ac sy'n darparu cefnogaeth sy'n newid bywydau. Ond mae cymaint mwy i ni na hynny.

Wrth i ni dyfu, felly hefyd ein gwasanaethau, a ddarperir gan bobl wych ac ymroddedig sy'n gweithio ochr yn ochr â'n cŵn gwych. Rydym yn creu partneriaethau gyda thywyswyr â golwg, a chysylltiadau ag ymgynghorwyr dibynadwy, a all gynnig cefnogaeth i bobl â nam ar eu golwg, eu teulu, a'u ffrindiau. Rydym yn ymroddedig i helpu plant a phobl ifanc sydd wedi colli eu golwg i ddysgu, tyfu a chael mynediad i'r un cyfleoedd â phawb arall. A phan fo angen gallwn bartneru pobl â chŵn cyfaill neu gydymaith a dod â phobl ynghyd i gefnogi ei gilydd a rhannu eu profiadau.

O hyfforddi cŵn bach i gynnig cyngor ar y dechnoleg hygyrch ddiweddaraf, o godi arian hanfodol i hybu ymchwil arloesol, mae ein staff, gwirfoddolwyr – a rhoddwyr – wedi rhoi'r help sydd ei angen ar filoedd i fyw'r bywyd y maent yn ei ddewis. I ddarganfod mwy am ein holl wasanaethau, ewch i

guidedogs.org.uk

1931
2021
Guide Dogs
90 Years

Cysylltiadau i'r Cwricwlwm

Lloegr

CA1 – Ymwybyddiaeth o'r gorffennol, geiriau ac ymadroddion cyffredin • Fframweithiau cronolegol • nodi tebygrwydd a gwahaniaethau • digwyddiadau hanesyddol arwyddocaol • ffyrdd o ddysgu am y gorffennol.

CA2 – gwybodaeth gronolegol • Rhyfel Byd 1af• cysylltiadau, cyferbyniadau a thueddiadau dros amser• defnydd o dermau hanesyddol• Newid, achos, tebygrwydd a gwahaniaeth, ac arwyddocâd• gwybodaeth o'r gorffennol yn dod o ystod o ffynonellau.

Yr Alban

Lefel gyntaf – cymharu agweddau ar fywydau beunyddiol pobl yn y gorffennol â fy mywyd i.

Ail lefel – cymharu a chyferbynnu cymdeithas yn y gorffennol â fy un i – trafod pam roedd pobl a digwyddiadau o gyfnod penodol yn y gorffennol yn bwysig, gan eu gosod o fewn dilyniant hanesyddol.

Gogledd Iwerddon Y byd o'n cwmpas

CA1 – Sut mae pobl a lleoedd wedi newid dros amser • gwahaniaethau rhwng fy mywyd a bywydau pobl yn y gorffennol• gwahanol fathau o gludiant nawr ac yn y gorffennol• sut mae nwyddau a gwasanaethau wedi newid dros amser.

CA2 – Archwilio: Rhesymau dros ac effeithiau digwyddiadau hanesyddol (Rhyfeloedd y Byd) • llefydd bryd hynny a nawr • dylanwadau o'r byd lleol ac ehangach • nodweddion unigryw bywyd yn y gorffennol • sut mae'r byd wedi newid dros amser.

Cymru

Cyfnod sylfaen – Amser a phobl• amser a digwyddiadau gorffennol• geirfa i ddisgrifio gwahanol gyfnodau• pam roedd pobl yn gwneud pethau, pam y digwyddodd digwyddiadau a chanlyniadau• dehongli'r gorffennol trwy straeon• dylanwad digwyddiadau'r gorffennol.

CA2 – Defnyddio llinellau amser• disgrifio treigl amser• trafod ffyrdd o fyw ar wahanol adegau• digwyddiadau arwyddocaol, achos ac effaith• dehongli.

Geiriau allweddol

Hanes• Rhyfel Byd 1af• nwy• Prydain• cyn-filwr• yna• nawr• modern• gorffennol• newidiadau• hanesyddol• hen• Ail Ryfel Byd• cymharu• llinell amser• cronolegol• diweddar• achos.

Cyflwyniad

Cyflwynwch eich dosbarth i Guide Dogs, gyda'r fideo hwn
<u>**Ni yw Guide Dogs**</u>

Gweithgaredd 1 – Ditectifs Hanes

Gofynnwch i'r dosbarth cyfan eich helpu chi i ddidoli'r rhestr ganlynol o dermau yn ddwy golofn, sut rydyn ni'n disgrifio'r gorffennol a heddiw. Efallai y bydd y dosbarth eisiau ychwanegu eraill.

- **Bryd Hynny**
- **Nawr**
- **Modern**
- **Hen**
- **Hanes**
- **Diweddar**
- **Presennol**
- **Y Gorffennol**
- **Hynafol**

Esboniwch i'r dosbarth bod angen iddyn nhw fod yn dditectifs ar gyfer y gweithgaredd nesaf hwn. Gan ddefnyddio taflen waith 1, edrychwch ar y lluniau, mae rhai o'r cyfnod diweddar ac mae rhai'n dangos y gorffennol ac eitemau a ddefnyddiwyd ym 1931, pan ddechreuodd Guide Dogs. Allwch chi eu labelu bryd hynny neu nawr?

Gweithgaredd estyniad – Trafodwch fywyd ym 1931:

- Sut mae rhai o'r eitemau wedi newid dros amser?
- Beth fyddai pobl yn ei wneud ar gyfer hwyl neu adloniant yn 1931 (llyfrau, comics, radio, gemau awyr agored) (dim gemau cyfrifiadur, YouTube, teledu) Beth sydd yr un peth?
- Pa mor hawdd fyddai hi wedi bod i deithio i'r ysgol, i'r gwaith neu ar wyliau?
- Sut beth fyddai bywyd i blentyn ym 1931? (Llai o fwyd oherwydd diweithdra uchel, llai o geir ar y ffordd, disgyblaeth lem mewn ysgolion, gorffen yr ysgol yn 14 oed).

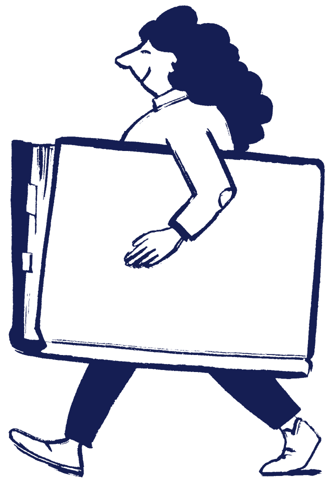

Gweithgaredd 2 – Hanes Guide Dogs

(darllen ac ysgrifennu)

Mewn parau neu fel grŵp bach. Defnyddiwch daflen waith 2 a'r fideo dewisol Llinell amser Guide Dogs. Gofynnwch i'r dosbarth ddarllen y darn am ddechreuad yr elusen Guide Dogs a llenwi'r bylchau gyda'r geiriau cywir.

Trafodaeth gweithgaredd estyniad - Sut mae Guide Dogs wedi newid o 1931 i nawr? Beth sydd wedi aros yr un peth?
Dewisol - Gwyliwch **fideo Nell**.

Gweithgaredd 3 - Llinell amser digwyddiadau
(7+ oed mewn grwpiau bach, dan 7 fel dosbarth)

Gan ddefnyddio taflen waith 3, y cardiau Llinell Amser a'r **fideo llinell amser Guide Dogs dewisol**. Gofynnwch i'r dosbarth weithio mewn grwpiau, a allan nhw dorri pob disgrifiad allan a dod o hyd i'r pwynt cywir ar y llinell amser (trefn gronolegol). Adolygu atebion fel dosbarth.

Atebion i athrawon - 12,000 CC – Cŵn wedi'u dofi, 79 murlun Rhufeinig, 1200 – celf ganoloesol, 1780 – ysbyty “Les Quinze-Vigts”, 1847– Jakob Birrer, 1914-18 Rhyfel Byd 1, 1931 Guide Dogs UK, 1934 Cymdeithas Guide Dogs i'r Deillion, 1940 - Ail Ryfel Byd, 1956 Cynllun cŵn bach, 2013 My Sighted Guide, 2017 Plant a Phobl Ifanc.

Mewn grwpiau bach neu fel dosbarth, chwiliwch am y delweddau hanesyddol sy'n cefnogi'r llinell amser. Chwiliwch y termau “Roman guide dog” a “Medieval guide dog”. Trafodwch yr hyn y gallwn ei ddehongli a lle mae'r delweddau'n ymddangos (llyfrau, ar waliau, adfeilion).

Gweithgaredd 4 – Creu poster neu Erthygl newyddion

Gofynnwch i'ch dosbarth ddychmygu eu bod yn byw ym 1931 a chreu map meddwl ar y bwrdd, sut fyddent yn creu poster neu erthygl newyddion i hysbysebu'r elusen newydd Guide Dogs. Pa wybodaeth / nodweddion fyddent yn eu cynnwys - pwy maen nhw'n eu helpu a sut?

Rhan dau -
Gofynnwch iddynt bob un ddylunio poster neu greu erthygl newyddion.

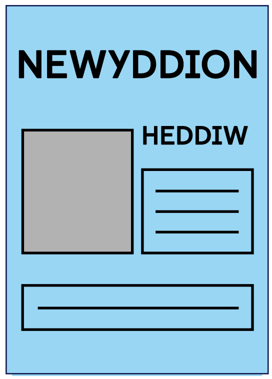

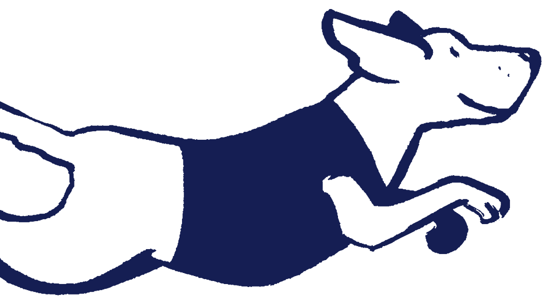

Taflen Waith 1 – Ditectifs hanes

Dechreuodd yr elusen Guide Dogs hyfforddi cŵn i helpu pobl sydd oedd colli eu golwg ym 1931. Dychmygwch eich bod chi'n dditectif hanes; eich tasg yw cymharu'r delweddau a phenderfynu pa luniau sydd o'r cyfnod diweddar a pha luniau sy'n dangos y gorffennol. Ysgrifennwch y gair “bryd hynny” o dan luniau sy'n dangos bywyd yn y gorffennol (1931) ac ysgrifennwch y gair “nawr” ar gyfer lluniau sy'n dangos bywyd heddiw.

Taflen Waith 2 – Hanes cŵn tywys yn y Deyrnas Unedig

Llenwch y bylchau gan ddefnyddio'r geiriau isod.

fomio	cyrch	Mhrydain	hyfforddiant
ifanc	cŵn bach	golwg	bridiwr
cŵn	byd	gwirfoddolwr	hyfryd
rhyddid	gofalu	bwyd	magu

Trwy'r oesoedd mae cŵn wedi gwasanaethu a chyfeillio dynion mewn ffyrdd dirifedi fel partneriaid gwaith, gwarchodwyr a chymdeithion.

Yn ystod y Rhyfel ____ Cyntaf, roedd llawer o filwyr a gweithwyr ffatri yn wynebu i ffrwydradau nwy mwstard neu sieliau, a achosodd iddynt golli eu _______.

Arweiniodd hyn at gychwyn yr ysgol cŵn tywys gyntaf yn yr Almaen ar ôl i feddyg a oedd yn _______am gleifion a anafwyd yn y rhyfel ddarganfod bod ei gi yn ymddwyn yn dda gydag un o'r dynion a oedd yn ddall. Ym 1931, darllenodd Muriel Crooke a Rosamund Bond stori am gŵn tywys a threfnu i gynnal cynllun prawf ym _______.

Dechreuwyd hyfforddi pedwar perchennog _____ tywys cyntaf Prydain ddiwedd haf 1931 yn Wallasey, Sir Gaer. Fe orffennont eu ___________ ym mis Hydref 1931.

Ym 1932, Chwe mis ar ôl cael ei gi tywys, ysgrifennodd Allen Caldwell, 'Mae Flash wedi chwyldroi fy mywyd awyr agored.' 'Nid yn unig y mae fy nghi wedi rhoi _________ ac annibyniaeth ogoneddus i mi, na fu'n bosibl ers dyddiau cyn y rhyfel, ond cwmnïaeth ________.'

Yn ystod yr Ail Ryfel Byd bu'n rhaid i'r hyfforddiant symud i Leamington Spa oherwydd bod Wallasey wedi dioddef llawer o _______ ac nid oedd yn ddiogel. Roedd yn rhaid gwneud trefniadau i gŵn tywys gael eu caniatáu mewn llochesi ______ awyr ac roedd lwfans arbennig hefyd ar gyfer ______ cŵn grawnfwyd.

Wrth i Guide Dogs dyfu, roedd angen mwy o gŵn arnyn nhw, felly ym 1956 prynwyd ____ _____ a ddewiswyd yn arbennig a'u gosod gyda gwirfoddolwyr a oedd yn gofalu amdanyn nhw. Erbyn 1958 roedd bron i 60 o gŵn bach yn cael eu ________.

Heddiw, Guide Dogs UK yw _______ a hyfforddwr cŵn gwaith mwyaf y byd ac mae'n creu dros 600 o bartneriaethau cŵn tywys newydd y flwyddyn. Mae'r elusen hefyd yn cefnogi plant a phobl _____ sydd wedi colli eu golwg trwy nifer o wasanaethau gan gynnwys y gwasanaeth cŵn cyfaill a Customeyes, sy'n darparu llyfrau print bras pwrpasol. Mae ganddo wasanaethau eraill ar gyfer oedolion gan gynnwys My Sight Guide, sy'n paru unigolyn â cholled golwg â ______________, sy'n eu helpu i fynd o gwmpas yn ddiogel.

Taflen Waith 3 -Llinell Amser Guide Dogs

Ar draws y canrifoedd bu llawer o ddelweddau a chyfeiriadau at gŵn yn helpu eu perchnogion dall. Yn yr 20fed Ganrif sefydlwyd canolfannau hyfforddi ffurfiol ledled y byd, gan gynnwys y Deyrnas Unedig, lle cafodd cŵn eu harneisio a'u defnyddio fel tywyswyr. Defnyddiwch y llinell amser i ddangos hanes cronolegol y berthynas rhwng bodau dynol a chŵn fel tywyswyr a sut mae Guide Dogs wedi newid dros amser.

Cardiau llinell amser

Torrwch y cardiau a'u rhoi yn y llinell amser

Y Rhyfel Byd Cyntaf sy'n ail-ysgogi diddordeb mewn cŵn tywys oherwydd bod cymaint o ddynion ifanc yn cael eu dallu.	Ymgais gyntaf i hyfforddi cŵn tywys yn ffurfiol yn ysbyty “Les Quinze-Vigts” ar gyfer y deillion ym Mharis.	Mae celf ganoloesol yn dangos delwedd o berson dall gyda ffon yn cael ei arwain gan gi.
Cynllun magu cŵn bach Guide Dogs yn cychwyn.	Mae'r Ail Ryfel Byd yn achosi i Guide Dogs symud i Leamington Spa.	Mae'r pedwar person cyntaf yn hyfforddi gyda'u cŵn tywys yn y DU.
Mae murlun o Herculaneum Rhufeinig (Pompeii) yn dangos person dall yn cael ei arwain gan gi.	Mae'r gwasanaeth My Sighted Guide yn cychwyn – helpu pobl sydd wedi colli eu golwg i fynd allan gyda gwirfoddolwr.	Mae Jakob Birrer yn ysgrifennu am gael ei dywys gan gi yr oedd e wedi'i hyfforddi'n arbennig.
Guide Dogs a Blind Children UK yn uno ac mae gwasanaethau Guide Dogs Plant a Phobl Ifanc yn cychwyn.	Mae cŵn yn dechrau cael eu dofi gan bobl am y tro cyntaf.	Defnyddir y teitl “The Dogs for the Blind Association” am y tro cyntaf.

Taflen Waith 3 - Llinell Amser Guide Dogs

12,000BC
(14,200 o flynyddoedd yn ôl)

79OC
(Canrif 1af OC)

1200OC
(13eg Ganrif OC)

1780
(18fed Ganrif OC)

1847
(19eg Ganrif OC)

1914-18
(20fed Ganrif OC)

1931
(20fed Ganrif OC)

1934
(20fed Ganrif OC)

1940
(20fed Ganrif OC)

1956
(20fed Ganrif OC)

2013
(21ain Ganrif OC)

2017
(21ain Ganrif OC)

Guide Dogs Cymru

Lliwiwch ni

Guide Dogs Cymru